

„PAŅEM DABU AIZ ROKAS”

ĀRA AKTIVITĀTES

PIRMSSKOLĒNIEM

.....

ROKASGRĀMATA
skolotājiem un vecākiem

2015

**Babītes novada pašvaldības Salas sākumskola pateicas visiem,
kas ar savu līdzdalību un atbalstu ir veicinājuši rokasgrāmatas
izstrādāšanu un izdošanu.**

Rokasgrāmatu veidoja: **Ieva Krūmiņa**

Redaktore/korektore: **Daina Krūmiņa**

Vāka noformējums: **Vita Legzdiņa**

Īpašs paldies: rokasgrāmatas izdevējam SIA „Puse Plus”

**Rokasgrāmata tapusi Babītes novada pašvaldības Salas sākumskolas
Erasmus+ programmas īstenotā projekta “Paņem dabu aiz rokas”
rezultātā, projektu līdzfinansē Eiropas Savienība. Šī publikācija atspoguļo
vienīgi autora uzskatus, un Komisijai nevar uzlikt atbildību par tajā
ietvertās informācijas jebkuru iespējamo izlietojumu.**

Erasmus+

Babītes novada pašvaldības

Salas sākumskola

Direktore: Daina Krūmiņa

Kontakti:

tālr. 67934172

e-pasts: salasskola@inbox.lv

mājas lapa: www.salassakumskola.weebly.com

**Komerčiālu izmantošanu saskaņot ar Babītes novada
pašvaldības Salas sākumskolu.**

SATURS

PRIEKŠVĀRDS	4
IEVADS	5
PROJEKTS „PAŅEM DABU AIZ ROKAS”	7
PROJEKTA MĀCĪBU BRAUCIENI.....	9
ĀRA AKTIVITĀŠU NOZĪME	13
DABAS IZZIŅAS NEPIECIEŠAMĪBA	15
ĀRA AKTIVITĀTES VECUMPOSMAM 1-3 GADI	17
ĀRA AKTIVITĀTES VECUMPOSMAM 4-6 GADI	23
IETEIKUMI LASĪTĀJAM	29
IZMANTOTĀ UN PAPILDUS LITERATŪRA	30

PRIEKŠVārds

Rokasgrāmata ir paredzēta pirmsskolas pedagogiem un bērnu vecākiem. Tā ir izstrādāta kā praktisks ceļvedis, lai pirmsskolas vecuma bērniem organizētu aizraujošas āra aktivitātes dabas izzināšanā, kā arī, lai paplašinātu pedagogu zināšanu un metožu klāstu. Mūsu pamatmērķis ir motivēt bērnus vairāk laika pavadīt ārpus telpām, un praktiski darbojoties apgūt dabaszinātnes. Mēs ticam, ka rokasgrāmata būs nozīmīgs atbalsts pedagoģiskajam personālam un vecākiem. Abas mērķgrupas rokasgrāmatas āra aktivitātēs ir apzīmētas ar terminu – pieaugušais.

ROKASGRĀMATĀ IZMANTOJAMIE APZĪMĒJUMI

Aktivitātes organizēšanai piemērotākie gadalaiki

Rudens

Pavasaris

Ziema

Vasara

Aktivitātes īstenošanai ir nepieciešama iepriekšējā sagatavošanās

Rokasgrāmatas aktivitāšu sadaļā - apzīmējumus atradīsiet katras lapaspuses apakšējajā stūrī un tie attiecas uz visu konkrētās lapaspuses saturu. Katras lapaspuses sānu malā - augšējā stūrī ir norādīts aktivitātēm atbilstošākais bērnu vecumposms.

IEVADS

Mēs vēlamies uzrunāt ikvienu, kurš ikdienā ir ciešā saskarsmē ar pirmsskolas vecuma bērniem, un gādā par viņu izaugsmi, attīstību, radošumu, izglītošanu, emocionālo labsajūtu un veselību.

Parasti dodoties ārpus telpām mums ir kāds konkrēts mērķis: pastaiga, skriešana, veikala apmeklējums, vai kāds cits iemesls, bet mēs reti aizdomājamies, ko bērns redz un varētu darīt ārā. Plašajā āra pasaulē viņam vēl ir tik daudz ko mācīties un izzināt! Mēs – pieaugušie zinām, kur un kāpēc veidojas varavīksne, kādā laikā sēnes aug visvairāk, vai kā izskatās čiekurs dažādu temperatūru ietekmē. Taču bērnam tas viss vēl ir jāapgūst, un tieši mēs esam tie, kas viņam to parādīs un iemācīs! Mēs sagatavojām āra aktivitātes, kā rezultātā bērns varēs praktiski darboties: pētīt, analizēt, secināt un mācīties par dabu ar prieku! Pieaugušie ir tas lieliskais palīgs, kas atklāj bērnam brīnumaino pasauli ar rotaļām un aktivitātēm, un izskaidro dažādus dabā notiekošos procesus un likumsakarības. Aicinām bērniem nodrošināt kvalitatīvu brīvā laika pavadīšanu, kur katra aktivitāte būs kā piedzīvojums.

Bērniem ir jāļauj arī pašiem savā nodabā paskraidīt, atpūsties, rotaļāties, vai vienkārši baudīt mūsu vai citu vienaudžu sabiedrību svaigā gaisā. Nereti šāda brīvā kustēšanās rada rutīnu, un tas var kļūt par iemeslu viņu intereses trūkumam doties laukā, jo ir taču tik daudz citu aizraujošu nodarbu tieši iekštelpās. Mūsu mērķis ir pierādīt pretējo un motivēt rotaļāties laukā!

Reizēm pastaigu laikā pieaugušie ved bērnus pastaigāties pa sen zināmām vietām, kaut ko parādot vai pastāstot, bet, lai labāk bērns varētu

vērojumus izmantot priekšstatu paplašināšanā par dabas parādībām un priekšmetiem, viņš ir jāiesaista dažādās rotaļās. Tās varētu būt didaktiskās, kustību vai radošās rotaļās. Rotaļas un spēlēšanās palīdz bērnam sagatavoties dzīvei un darbam. Vērojumi, praktiskās darbības un rotaļas ar savu specifiku sekmē bērna garīgo attīstību, tiem piemīt audzinoša un attīstoša funkcija:

- * sniegt bērnam iespēju praktiski darboties un izpausties,
- * sagādāt pozitīvas emocijas,
- * pilnveidot domāšanu un nostiprināt atmiņu,
- * dot iespēju „izlādēt” uzkrāto enerģiju,
- * palīdzēt atbrīvoties no agresijas,
- * sniegt gandarījumu un apmierinājumu par padarīto.

Mēs vēlamies motivēt, ieintriģēt un sniegt jaunas praktiskas zināšanas pedagogiem, vecākiem un bērniem. Tāpēc Babītes novada pašvaldības Salas sākumskolā izstrādājām un īstenojām projektu „Paņem dabu aiz rokas”, lai pedagogi apgūtu un ieviestu praksē dažādas āra aktivitātes dabas izziņāšanā. Realizējot projektu un apkopojot jauniegūto informāciju, nolēmām, ka mūsu plānotā rokasgrāmata, kas ir projekta gala rezultāts, būs lielisks materiāls arī bērnu vecākiem. Mēs ticam, ka izdevums atvieglos vecāku ikdienu un iedvesmos viņus vēl vairāk pavadīt laiku ar bērniem ārpus telpām.

Ilgtermiņā āra aktivitāšu plānošana un organizēšana uzlabos bērnu zināšanas un interesi par dabaszinātnēm, sekmēs viņu vēlmi aktīvi un praktiski darboties svaigā gaisā, viņos veidosies saudzīga attieksme pret dabu, estētiska dabas uztvere un mīlestība pret visu dzīvo. Svarīgas pārmaiņas norisināsies arī bērnu turpmākajā dzīvē - izvēloties brīvā laika pavadīšanas iespējas. Visticamāk viņi paši izrādīs iniciatīvu, un pavadīs savu brīvo laiku

izzinot dabu ārpus telpām, nevis bezmērķīgi skatīsies televizora vai datora ekrānā. Mēs ceram, ka rokasgrāmata lasītājam būs nozīmīgs atbalsts, lai ar aizraujošām metodēm bērnus ievestu tik krāsainajā, mainīgajā un atklājumiem pilnajā dabas pasaulē. Rādīsim bērniem piemēru, kā aktīvi pavadīt un piepildīt ikdienu ar dažādām aktivitātēm un zināšanām!

PROJEKTS „PAŅEM DABU AIZ ROKAS”

Projekta mērķis ir - iepazīties, apgūt un ieviest praksē āra aktivitāšu metodes, instrumentus un pieejas dabas izzināšanā pirmsskolas izglītības grupās. Lai īstenotu mērķi un pedagogi iegūtu pēc iespējas daudzpusīgāku pieredzi – trīs mūsu pedagogi un direktore devās darba vērošanā uz trīs dažādām valstīm: Bulgāriju, Čehiju un Zviedriju.

Galvenās projekta aktivitātes: sagatavošanās posmā (dalībnieku nodrošināšana ar informāciju par partnerorganizāciju, atrašanās vietu, ģeogrāfiju, kultūru u.c. svarīgām ziņām; kopīgi ar bērniem izstrādājām projekta logo), īstenošanas posmā (projekta dalībnieki vēroja un apguva ārvalstu partneru vadītās āra aktivitātes dabas izzināšanā; pedagogi iepazinās ar literatūru un izstrādāja āra aktivitātes), izvērtēšanas posmā (projekta dalībnieki sagatavoja prezentācijas par mobilitāti, kurā piedalījās; tika izgatavoti atstarotāji ar projekta logo, nosaukumu un Erasmus+ programmas logo; izstrādāta rokasgrāmata un nodrošināta projekta atpazīstamība: skolas telpās tika izveidotas patstāvīgas ekspozīcijas, sniegta informācija laikrakstiem un ievietota interneta vietnēs).

Projekta ietekme un rezultāti vislabāk atspoguļosies pedagogu profesionālajā darbībā, tiks paplašināts viņu redzesloks, iegūtas jaunas zināšanas un pieredze, iespaidi un motivācija turpmākai profesionālajai attīstībai. Projekts sekmēs pedagogu metodisko prasmju kopumu, tiks dažādots ikdienas darbs ar bērniem, tajā ieviešot inovatīvas metodes un pieejas, gūtas zināšanas skolas apkārtnes labiekārtošanā, kā arī sākumskolas pedagogi un bērni būs vairāk ieinteresēti pavadīt laiku ārpus telpām. Projekta ietekme noteikti būs neatsverama attiecībā uz tā galveno mērķgrupu - bērniem. Ar apgūtajām jaunajām metodēm un pieejām āra aktivitāšu organizēšanā dabas izzināšanā, pirmsskolas vecuma bērnos tiks dabiskā, nepiespiestā ceļā veicinātas dabas izziņas vēlmēs, viņi varēs pamanīt daudz labāk, ka daba ir tepat mums līdzās un ar neviltotu interesi to pētīt. Ieguvējas būs arī citas izglītības iestādes, jo tās tiks nodrošinātas ar informatīvo e - rokasgrāmatu par projekta rezultātiem.

Ilgtermiņā projekts sniegs vairākus ieguvumus - samazināsies bērnu skaits ar nepietiekamām zināšanām dabas zinību priekšmetā, projekts kalpos par pamatu turpmākai izglītības modernizācijai un pedagogu darba uzlabošanai. Lielu paldies sakām projekta atbalsta personai un Babītes novada pašvaldības Salas sākumskolas dabaszinību skolotājai Anitai Anspokai par bērnu dabas izziņas veicināšanu un entuziasmu jaunu piedzīvojumu meklēšanā!

PROJEKTA MĀCĪBU BRAUCIENI

BULGĀRIJA

Lai īstenotu projekta 1. mobilitāti, projekta dalībnieces Daina Krūmiņa un Laima Helviga no 20. – 24. oktobrim devās uz Bulgārijas galvaspilsētu Sofiju, kurā apmeklēja bērnudārzu *Sofia Montessori School jeb „Casa dei Bambini”*. Piecās mobilitātes dienās mūsu pedagogi vēroja kolēģu darbu, apgūstot jaunus āra aktivitāšu elementus, spēles, instrumentus un metodes dabas izziņāšanā, iepazīnās ar bērniem un viņu vecākiem, ar bērnudārza teritorijas iekārtojumu un aprīkojumu, guva vērtīgas atziņas metodiskā darba uzlabošanai, ieguva jaunus draugus. Kolēģiem un bērniem iemācīja latviešu tautas dziesmas, prezentēja savu iestādi, pastāstīja par Latviju un mūsu valodu.

Šajā izglītības iestādē audzēkņi mācās bilingvāli – bulgāru un angļu valodās. Ikdienā lielākajā daļā aktivitāšu tiek pielietotas abas valodas, tiek dziedātas dziesmas angļu valodā, kā arī iestādē atrodas viesskolotāji, kuri runā ar bērniem tikai angļu valodā. Bērniem jau no mazotnes tiek mācīts – cik svarīgas un noderīgas ir svešvalodu zināšanas.

Katram bērnam skolotāji velta īpašu uzmanību un nodrošina individuālu pieeju. Mācoties jebkādu jauno nodarbību – viens bērns strādā ar pedagogu, pārējie divi vēro šo procesu. Turpretī bērns, kurš ir mācību vielu apguvis labāk – parāda vai pamāca to pārējiem. Iesākot uzdevumu, bērni vienmēr pabeidz līdz galam.

Praktiski darbojoties ar uzskates līdzekļiem un izdales materiāliem (dažādi dabas materiāli, tiem paredzēts aprīkojums vai pielāgota vide to izpētei), mācību viela tiek sasaisīta ar tiem, līdz ar to bērniem ir iespēja – izdzīvot mācīšanos caur sajūtām, piemēram, skaitļus un formulas zīmēt ar pirkstiem smiltīs. Ar šādām pieejām bērnos tiek attīstītas dažādas uztveres spējas un piedāvāta iespēja mācīties vieglāk un kvalitatīvāk. Šajā bērnudārzā diezgan lielu vietu ieņem neformālās izglītības principi un metodes, proti: bērni mācās viens no otra, mācās kopā, strādājot nelielās grupās, veic novērojumus, uzdod jautājumus, risinot praktiskas dabas jautājumus. Pie gala rezultātiem bērni nonāk izspēlējot dažādas etīdes vai lomu spēles: bērni izvērtē uzdoto uzdevumu apstākļus vai vienkārši nonāk paši pie saviem secinājumiem caur savu, nevis pieaugušā pieredzes prizmu. Pedagoģi šeit vairāk ir kā atbalsts, uzraudzītājs, novērotājs vai palīgs - šāda pedagoģa rīcības modelis ir atbilstošs Montessori pedagoģijai.

Bērns var izvēlēties, kur un kā darboties, taču vienlaikus arī uzņemties par to atbildību. Disciplīna nekur nepazūd, tieši pretēji, bērniem ir ļauts daudz vairāk izpaust savus dabiskos instinktus – rotaļāties, izzināt un nemitīgi darboties, tāpēc viņi ir līdzsvarotāki un daudz vieglāk akceptē autoritātes.

Par ikdienas praktiskās dzīves apsektiem – bērni paši novāc traukus pēc ēdienreizēm, noskalo tos un ieliek trauku mašīnā, noslauka galdus un satīra grīdu. Skolotāji sagatavo uzkodas un noliek tās un galda – bērni ar speciāli ierīci sadala ābolus. Katru dienu tiek cepta maize pusdienām un vakariņām, bērniem aktīvi piedaloties procesā: viņi izmēra sastāvdaļu daudzumu, jauc mīklu, sagatavo maizi cepšanai. Pārtraukuma laikā bērni dodas uz „teātra kambari” - sacer ludziņas, darbojas kā aktieri. Arī šeit skolotāji ir novērotāji.

Izglītības iestādē pielietotās metodes stiprina bērna patstāvību un pārliecību par saviem spēkiem un lēmumiem.

Dienas beigās skolotājas pieraksta par katru bērnu: kā ēdis, kā gulējis un citus praktiskas dabas jautājumus, vakarā šo informāciju nodod vecākiem.

Āra vide ir iekārtota tā, lai bērni varētu mācību procesu īstenot arī tur. Dažādas prezentācijas, tai skaitā arī mūsējās, bērni grupiņās klausījās kokā izveidotā namiņā „The Tree House”.

Mūsuprāt, *Sofia Montessori School* ir uz attīstību un katra bērna individualitāti vērsta izglītības iestāde.

Nepilnu pusgadu pēc darba vērošanas aktivitātēm sekoja bulgāru kolēģu iniciatīva, kā rezultātā īstenojām mini projektu. Tā ietvaros mūsu pirmsskolēni apmainījās ar paštaisītām pastkartītēm, kā arī kopīgi sarīkojām *Skype video konferenci*. Tā mums bija lieliska pieredze un sadarbība!

ČEHIJA

2.mobilitātes ietvaros skolotāja Aija Vanaga no 13. līdz 17.aprīlim viesojās Čehijas pilsētā Usti nad Labem. Bērnodārzā *Materška škola U plavecke haly* piecu dienu laikā viņa iepazinās ar iestādes darba stilu un pieeju bērnu patstāvības audzināšanā, apmeklēja nodarbības, vēroja un ēnoja pedagogu darbu, piedalījās āra aktivitātēs, guva un nodeva pieredzi saviem kolēģiem par un ap dabas izziņas un pētniecības metodēm.

Materška škola U plavecke haly, jeb tulkojumā *Pirmsskola pie peldbaseina halles* īsteno pirmsskolas izglītības programmu „Step by step”, kas nozīmē, ka visās grupās bērni ir jaukta vecuma bērni un tur valda 100% pašapkalpošanās. Bērni visus ikdienas, mācību un pašaprūpes darbus veic

paši, lielākajiem bērniem piepalīdzot mazākajiem. Skolotāji palīdz tikai tādā situācijā, kad bērni netiek galā vai, kad citi bērni neprot palīdzēt. Arī āra aktivitātes pirmsskolas izglītības iestādē ir balstītas uz patstāvību, pašizziņu un individuālo interesi. Bērniem tiek dota neierobežota brīvība aktivitāšu, materiālu, uzdevumu vai nodarbību izvēlē, taču atbildība un kārtības noteikumi, un kārtības noteikumus bērni labprāt ievēro. Projekta dalībnieci patika, ka āra aktivitāšu laiks bērnudārzā tiek izmantots maksimāli - labā laikā laukā tiek pavadītas pat 3 stundas, tādejādi, iekštelu nodarbības jaukos laika apstākļos tiek pārceltas uz āru.

ZVIEDRIJA

Pēdējo, 3. mobilitāti, īstenoja skolotāja Kristīne Bērziņa, kura no 18. līdz 22.maijam viesojās Zviedrijas bērnudārzā *Golfkullens forskola*, kas atrodas *Savast* ciematā, 6 km no *Bodenas*. Piecu dienu laikā viņa iepazinās ar iestādes darba stilu un pieeju bērnu patstāvības sekmēšanā, piedalījās visās nodarbībās, vēroja un ēnoja pedagogu darbu, ņēma dalību āra aktivitātēs, guva un nodeva pieredzi par mūsu izglītības iestādes dabas izziņas un pētniecības metodēm.

Golfkullens forskola darbojas pēc noteiktas izglītības programmas, kas paredz bērnu pašizziņas un pašattīstības veicināšanu. Pedagogu uzdevums ir likt pamatus bērnu apmācībai, kas veicinātu radošu domāšanu zinību bagātā un drošā vidē. Bērnu ikdiena pāriet apgūstot un iepazīstot dažādus priekšmetu īpatnības, dzīvo būtņu un parādību pasauli. Audzēkņi, paši sevi apkalpojot un darbojoties ar piedāvātiem mācību līdzekļiem, gūst priekšstatus par dzīvo būtņu, parādību un priekšmetu īpatnībām un pielietojumu. Āra aktivitātes

pirmsskolas izglītības iestādē notiek patstāvīgi, tomēr netiešā pedagogu vadībā: tiek spēlētas kustību rotaļas, tiek organizētas aktīvās atpūtas iespējas, veikti pētījumi un eksperimenti brīvā dabā. Iestādē ir savi kārtības noteikumi, kurus zina un respektē katrs bērns un viņa vecāki.

Zviedrijas ziemeļos pus gadu ir polārā nakts, tādēļ āra aktivitātēm tiek veltīts daudz laika – arī pusdienas tiek ēstas ārā. Bērnudārzā ir iecienīta došanās nelielos dabas izziņas pārgājienos un launaga ieturēšana pie dabas krūts.

Projekta dalībnieki bija iepriecināti par iespēju gūt vērtīgu pedagoģisko pieredzi, ārvalstu izglītības iestādes kolēģus iepazīstināt ar savu valsti, kultūru, izglītības sistēmu un savu izglītības iestādi, un nodot savu jauniegūto pieredzi un zināšanas Salas sākumskolas kolēģiem, ikvienam vecākam, kā arī citu izglītības iestāžu pedagogiem.

ĀRA AKTIVITĀŠU NOZĪME

Apkārtējā vide ir vieta, kurā bērni var augt un attīstīties. Āra vidē bērni nav ierobežoti iekštelpu sienās un var brīvi rotaļāties, to darot patiesu prieku un azartu. Pedagogi ir tie, kuri bērniem plāno āra aktivitātes, palīdz viņiem aktīvi izzināt un mācīties par apkārtējo pasauli, iedrošinot to darīt arī vecākiem. Darbošanās svaigā gaisā veicina bērna attīstību visās jomās. Tā ietver fizisko attīstību, sociālās prasmes un kultūras zināšanas, kā arī emocionālo un intelektuālo attīstību.

Fiziskā attīstība – svaigā gaisā bērni attīsta lielo muskulatūru, plašumā bērniem rodas dabiska vēlme skriet, lēkt, ložņāt un nodarbināt visu ķermeni. Āra vidē tiek attīstīta arī sīkā muskulatūra – rokoties pa smiltīm un zemi, lejot

ūdeni, lasot un pētot koku lapas, akmentiņus un citus sīkos dabas priekšmetus. Fiziskais spēks, izturība, koordinācija un līdzsvars attīstās ar laiku, tāpēc ir īpaši svarīgi šie fiziskās attīstības treniņi katru dienu.

Sociālo prasmju un kultūras zināšanu attīstība – āra vide dabiski ierosina bērnus kontaktēties un sadarboties ar citiem – bērniem, vecākiem un pedagogiem. Viņos tiek veicinātas sadarbšanās un komunikācijas prasmes. Bērni apkārtējo sabiedrību un mūsu kultūru iepazīst caur pastaigām.

Emocionālā attīstība - āra vidē bērnos attīstās dažādas pozitīvās īpašības: pašpārliecinātība, pašpaļāvība, brīvība, radošums un estētiskums.

Intelektuālā attīstība – ārpus telpām bērni nostiprina teorētiski apgūtās zināšanas, vai papildina jau esošās, izmantojot dažādus dabā atrodamus priekšmetus. Svaigā gaisā viņiem rodas iespēja: analizēt, novērtēt, sistematizēt, komunicēt, praktiski likt lietā visas cilvēkam piemītošās maņas un sekmēt savu zinātkāri.

Aktivitātēm svaigā gaisā ir jābūt katru dienu. Pedagogiem un vecākiem ir jāplāno āra aktivitātes gluži tāpat, kā tās plāno iekštelpām. Atšķirībā no telpu vides - āra vide nepārtraukti mainās, laika apstākļu ietekmē. Apspriežot iespēju darboties dažādos laika apstākļos, galvenais noteikums - būt elastīgiem un klausīt veselajam saprātam. Prieku mēs varam atrast jebkādos laika apstākļos un nodarbēs, galvenais, lai tās būtu ārpus telpām!

Rotaļas svaigā gaisā bērniem sniedz iztēles brīvību – neparastu skatījumu uz jau zināmajām lietām un attīsta radošumu! Ārā bērnu darbības lauks ir plašāks, bērniem ir iespēja izmantot daudz vairāk dabīgo materiālu un

veikt dažādus eksperimentus, tas nodrošina bērnu daudzpusīgu attīstību un izaugsmes iespējas.

DABAS IZZIŅAS NEPIECIEŠAMĪBA

Visstraujāk bērna intelektuālā attīstība noris no dzimšanas līdz skolas vecumam. Šajā laikā bērns apgūst emocionālo saskarsmi, savas patības pilnveidošanos un apzināšanos, atklāj tieksmi pēc sabiedriski nozīmīgas darbības. Viena no darbībām, kura virza bērna attīstību, uzmanību, domāšanu, sajūtas, atmiņu un sniedz dažādus pārdzīvojumus pirmsskolas vecumā ir **rotaļa**. Rotaļājoties bērns sasaista vienu darbību ar citu un prognozē iespējamās sekas (pēc psihologu Piažē, Ļeontjeva, Elkoņina attīstības teorijām). Rotaļa sniedz bērnam emocionālu komfortu, līdzsvaru, apmierinājumu, prieku, brīvības un drošības sajūtu, tā nodrošina pašrealizāciju. Tādēļ vēlamies atgādināt, cik svarīgi ir bērnam atklāt, parādīt vai virzīt viņu kvalitatīvu un daudzpusīgu rotaļu īstenošanā.

Zināšanas vieglāk un pamatīgāk var apgūt tieši praktiskajās nodarbībās. Un DABA ir tas lieliskais līdzeklis, kas to var nodrošināt. Izzinot dabu, bērni var gūt neskaitāmas sajūtas un iemaņas, kādas citas zinātņu jomas nevar sniegt, kā estētiskums, dabiskums, brīvība, jaunatklājumi, pielāgošanās, pārmaiņas, kustība, dinamiskums, iejūtība, pārdzīvojumi, piederība un izpratne par dažādiem pasaulē notiekošajiem procesiem. Dabas izziņa ir bezmaksas, tai nav nepieciešama noteikta vieta vai laiks, skaitliski daudz cilvēkresursu vai informācijas tehnoloģiju nodrošinājums. Dabu var pētīt katru dienu, pat stundu, ir nepieciešams tikai piemērots apģērbs. Izmantosim

to, kas mums ir apkārt! Galvenais – iemācīsim bērniem saskatīt to, cik piedzīvojumiem pilna ir daba.

Pirmsskolas vecuma bērns ir atdarinātājs. Izspēlējot pieaugušo dzīvē redzēto un novēroto savā apkārtnē, bērns gūst pirmo praktisko pieredzi, redzējumu, kas veido arī pirmo rotaļas un pētnieciskajos darbos gūto atbildības sajūtu. Rotaļājoties dabā, bērns iemācās būt atbildīgs par savu rīcību. Viņš saprot, cik apkārtējā vide ir svarīga un saudzējama. Bērns ievēro, ko mums sniedz daba, un ko tai sniedzam mēs, rūpējoties par to – satīrot, nepiesārņojot, saudzējot dzīvo radību, īstenojot zaļo dzīvesveidu un ekonomējot dabas resursus.

Piedaloties āra aktivitātēs dabas izzināšanā, bērni praktiski darbojoties nostiprina savas zināšanas, spēj tās sasaistīt ar teorētisko zināšanu bāzi un gūt padziļinātākas zināšanas.

Iespējams, kādam lasītājam mūsu piedāvātās aktivitātes būs jau zināmas, bet, lai tas nemulsina – vienmēr ir daudz veidu kā var variēt!

Palīdzēsim bērniem izzināt dabu!

ĀRA AKTIVITĀTES

Skaņas

Pasaule ir bagāta ar dažādām skaņām. Ar skaņu palīdzību dzīvās būtnes sazinās. Kādā piemērotā brīdī kopā ar bērniem apsēdieties un ieklausieties apkārtējās skaņās! Noskaidrojiet, kuras skaņas ir dzirdamas ēkā, kuras nāk no āra, kuras ir tuvās, kuras –tālās skaņas! Apspriediet dzirdēto un nosakiet visskaļākās un visklusākās skaņas! Uzaiciniet bērnus aizvērt acis un domāt tikai par to, ko viņi dzird! Tad pajautājiet, kādas skaņas katrs ir sadzirdējis, no kuras puses tās nākušas! Noskaidrojiet, ar ko cilvēki un dzīvnieki sadzird skaņas, kādas ausis ir cilvēkam, zaķim, kaķim!

Pastāstiet bērniem, ka ir dzīvnieki ar lielām, stāvām ausīm! Šāda ausu uzbūve palīdz uztvert visniecīgākās skaņas un izvairīties no briesmām. Ir dzīvnieki, kuru ausis ir nelielas, stāvas, bet kustīgas. Dzīvnieki pagriež ausis uz to pusi, no kurienes nāk skaņas. „Kuriem dzīvniekiem ir īsas, stāvas un kustīgas ausis? Vai garās ausis var kustināt? Kāpēc dzīvnieki groza ausis?”

Meklējiet atbildes uz šiem jautājumiem kopā ar bērniem!

Silts, karsts

Lai bērni labāk izprastu jēdzienus «silts» un «karsts», var izpētīt apkārtējos priekšmetus, dabas objektus. Saulainā dienā aptaustiet soliņu, asfaltu, smiltis, koka stumbru, mājas sienu, metāla un citus priekšmetus saulē un ēnā! Salīdziniet priekšmetu siltumu.

Ēna

Novērojiet koku, māju, putnu ēnas! Ierosiniet atrast katram savu ēnu, novērot, kas notiek ar ēnu, ja cilvēks kustas dažādos virzienos!

“Laika grāmata”

Materiāli: piezīmju burtnīca, zīmulis, krītiņi, uzlīmes

Palīdziet bērnam uzzīmēt burtnīcā grafiku, kurā atzīmējiet, kāds ārā laiks. Katru dienu pēc brokastīm varat atzīmēt, kāds tas ir. Izmantojiet saulaina, lietaina, mākoņaina laika simbolus vai arī palūdziet, lai bērns katru dienu uzzīmē, vai ielīmē atbilstošu attēlu Kad uzdevums apgūts, bērns visus pierakstus var izdarīt patstāvīgi.

Meklējam

Bērni iet pa apli un skaita – „Mēs pa mežu staigājam, skaistus kokus meklējam!” (2reizes)

Pieaugušais nosauc koku – „Meklējam priedi!”

Bērns/i skrien, nostājas pie nosauktā koka.

Augstu, zemu un pa vidu

Apskatiet apkārtni un apspriediet, kas tajā atrodas augstu, zemu un pa vidu! Noskaidrojiet, vai debesis, mākoņi, saule un vējš ir augstu! „Vai vējš var būt arī zemu? Un kur ir koku galotnes? Cik augstu lido dzērviņu kāsis? Kādas dzīvas būtnes dzīvo dažādos līmeņos? Ko tās dara, kā kustas?” Pavaicājiet bērniem, kā viņi kustētos, ja atrastos ļoti augstu, augstu, zemu vai pa vidu! Mudiniet mazuļus eksperimentēt ar dejošanas un sportošanas kustībām!

Neredzamais zīmējums

Materiāli: spainis ar ūdeni un dažāda izmēra otas. Siltās dienās bērni var veidot mākslas darbus uz sausa asfalta, krāsot sienas vai sētas. Efekts nav ilglaicīgs, bet interesants ar to, ka visu laiku darbs jāatjauno vai to ātri var pārtaisīt savādāku.

Veidot ritma ornamentus

Pastaigas laikā salasīt kastaņus, zīles, čiekurus, pēc tam veido dekoratīvus elementus pēc dotā uzdevuma, vai pēc brīvas izvēles. Uzdevuma piemērs (pa apli liek 2 čiekurus, 6 zīles un 1 kastani)

Koku lapas

Bērni iet pa apli un skaita – „Kādu koku stādīsim, kurš vislabāk augs?” (2reizes)

Pieaugušais –, „Ozoliņu stādīsim, tas mums būs kā draugs.” (2reizes)

Bērni atrod ozolu un atnes tā koka lapu. Mainās koku nosaukumi.

Kukainīši gaida ziemu

„Cik ilgs ir kukaiņu mūžs? Kā tie slēpjas no ziemas aukstuma?” Pajautājiet bērniem, kur dzīvo bites vai skudras! Šiem kukainīšiem ir savas mājas, kur tie pavada ziemu. Bet taurenītis? Sameklējiet kopā ar bērniem zem koku mizas vai nokritušās lapās kukaiņa kūniņu, aplūkojiet to iestāstiet bērniem, ka taurenītis, lai ziemā nenosaltu, ir mainījis «apģērbu». Jaunajā ietērpā taurenītis sagaidīs pavasari.

Lai aktivitāti padarītu zinātniskāku, bērni var ņemt līdzi lupas.

Sēklu vākšana

Materiāli: maisiņš, papīrs un rakstāmrīks.

Rudenī beidz nogatavoties dārzeni un augļi. Puķes pārvēršas par sausām sēklu krātuvītēm. Pievērsiet bērnu uzmanību puķu dobei! Dažas puķes tur vēl zied. „Bet kas ar ziediem notiks, kad tie būs noziedējuši?” Sameklējiet kādu nesen noziedējušu ziedu un pārgrieziet to uz pusēm, lai bērns redzētu baltās, negatavās sēklas! Tad sameklējiet puķes galviņu, kurā sēklas jau ir gatavas. Kā tās izskatās? Ierosiniet bērnus salasīt puķu sēklas! Nolieciet tās žāvēties! Tā sēklas sagatavosies ziemas miegam. Izžāvētās sēklas ielieciet papīra maisiņā vai kārbiņā, uzrakstiet uz tās puķu šķirnes nosaukumu vai uzzīmējiet attēlu! Veidojot pavasari puķu podā, iesējiet arī pašu savāktās sēklas!

Lapu lasīšana

Materiāli: vairākas loksnes baltas A4 formāta lapas. Vaska krītiņi rudens lapu krāsās.

Līdzīgi kā vāvere, kas daudz ko velk savā dobumā, arī bērniem patīk meklēt un krāt dažādas lietas. Viņi aizraujas ar “dārgumu meklēšanu” dārzā un “apslēptās mantas” sargāšanu. Izmantosim šo aizraušanos uzdevumā, parādot, cik dažādas ir lapas un kā tās var uzzīmēt.

Kad esat parkā vai dārzā, ierosiniet salasīt lapas. Iesakiet bērnam ņemt dažādas formas lapas. Sakiet: “Vari atrast kādu lapu zvaigznes formā?” vai “Vari atrast kādu šauru, garu lapu?” Šādi salasiet dažādas lapas. Salieciet, piemēram, pa četrām viena koka lapām. Salieciet tās piemērotā traukā vai grozā. Nolieciet uz galda pa vienai lapai no katra koka un aiciniet bērnu sašķirot pārējās.

Ņemiet baltu papīru, palieciet zem tās lapu un pārkrāsojiet ar vasku krītiņiem, lai iegūtu lapas formu ar visām dzīslīnām. Vislabāko attēlu iegūsi, ja krāsosiet ar krītiņu sānu.

Ledus trauks

Materiāli: folija, augu eļļa, ūdens, trauks un smagums.

Trauki var būt ne tikai no māla, plastmasas, stikla, bet arī no ledus. Parādīsim bērniem, kā izgatavot trauku no dabīga materiāla. Divos folijas trauciņos ielejiet ūdeni! Trešo no ārpuses apziediet ar augu eļļu un ielieciet trauciņā ar ūdeni! Lai virsējā forma pietiekami dziļi iegrimtu ūdenī, tajā ieliek kādu smagumu, piemēram, sālstrauku vai akmentiņu. Visus trauciņus iznesiet ārā vai ielieciet ledusskapī! Nākamajā dienā izņemiet vienu formu no otras – ledus trauciņš ir gatavs! Izņemiet arī ledus gabaliņu no atsevišķās formas! Mudiniet bērnus izdarīt secinājumu, ka ūdens iegūst tā trauka formu, kurā ieliets! Aukstumā ūdens sasilst un saglabā trauka formu.

Ledus māksla

Materiāli: dažādi sausi ziedi, herbārija (nospiesti augi) materiāli, nelieli kociņi, čiekuri, diedziņi u.c. Neliels trauciņš.

Bērni ievieto trauciņā materiālus, pielej trauciņu ar ūdeni un novieto sasalt. Dekorus jāiekarina krūmā (var skaisti pārsiet ar diedziņu). Saulē veidosies skaista kristāliņu vizuālošana.

Koki ziemā

Materiāli: lineāls vai mērlente.

Pastaigā pavērojiet 2-3 kokus bez zaļās lapu rotas, kā arī priedi un egli! Piedāvājiet bērniem aplūkot egli! Tad pārrunājiet, kāda tā ir - jauna vai veca, vai tai ir čiekuri, dobums, vai koks ir apsūnojis! Ieskaidrojiet bērniem, ka debespuses var noteikt pēc sūnām uz koka stumbra! Tajā stumbra pusē, kuru maz skar saules stari, aug sūnas, un tur ir ziemeļi. Bet pretējā - dienvidu - pusē nav apsūnojusi. Izmēriet koka stumbra resnumu auguma augstumā un mērījuma rezultātus ierakstiet sniegā! Nākamo izpētiet priedi! Salīdziniet dažādu koku resnumu, zaru izkārtojumu, formu, skuju, čiekurus, koku siluetus un mizas!

Labirints

Klajumā uz sniega tiek veidots labirints. Bērni sastājas rindā viens aiz otra. Tad spēles vadītājs iet pa priekšu, liekot pēdu pie pēdas un virzās uz priekšu. Bērni seko viņam rindiņā. Ejot tiek veidots tāds kā labirints ar dažādas formas un lieluma cilpām. Pēc tam šo labirintu bērni var izmantot patstāvīgi.

Pa pēdām

Naktī ir uzsnidzis svaigs sniegs. Ar baltu, pūkainu villaini tas pārklājis zemi, apsedzis kokus un māju jumtus.

No rīta svaigā sniegā var labi saskatīt dažādas pēdas un citas zīmes, ko atstājuši cilvēki un dzīvnieki. Bērniem patīk staigāt pa nesen uzsnigušu sniegu un priecāties par pēdām tajā. Atstājiet savas pēdas sniegā ejot, skrienot, lecot, dejojot, kustoties atmuguriski!

Pārrunājiet, ar ko šīs pēdas atšķiras, vai var noteikt gājēja uzvedību pēc pēdām, kādas pazīmes raksturo pēdu īpašnieka uzvedību! Mudiniet mazos iekāpt cita pēdās!

Noskaidrojiet, kāda ir sajūta! Uzziniet, kuram bērnam ir vislielākā pēda, kuram - vismazākā! Bērni var salīdzināt savas un pieaugušo pēdas. Ar lineālu izmēriet pēdu nospiedumu sniegā un izdomājiet, kādi apavi ir bijuši gājējam kājās! Uzaiciniet bērnus pēc pēdu nospiedumiem saskatīt, cik pieaugušo ir gājuši!

Kādā citā pastaigā novērojiet dzīvnieku pēdu nospiedumus sniegā! Pievērsiet bērnu uzmanību nospiedumu formai, lielumam! Mēģiniet kopīgi atminēt, kam pēdas pieder, kurp tās ved! Ejot pa pēdām, ievāciet ziņas par dzīvnieka uzvedību: vai tas ir gājis, vai skrējis, kur apstājies! Centieties atrast dzīvnieku atstātās zīmes: nolauztus zarus, izkārpītu zemi, sadrupinātu čiekuru u. c.! Vēlāk pārrunās noskaidrojiet, kuru bija visgrūtāk uzminēt, kuru - visvieglāk, kuras pēdas ie visdziļāk, bet kuras ir tikko saskatāmas!

Iedomu mežs

Materiāli: PVA līme un tapetes sloksne.

Bērns/i iziet ārā un salasa uz zemes nokritušus zariņus, lapiņas, kociņus, koku mizas, u.t.t. Sanāk kopā un visu sašķiro. Aktivitāti var turpināt gan iekštelpās, gan brīvā dabā. Bērni ņem PVA līmi un uz lielas tapetes gabala līmē savu iedomu mežu. Paši izvēlas no kādiem materiāliem to gatavot.

Skudru pūžņa izziņa

Materiāli: lupas, balta salvete un karamele. Ar šiem pētniecības instrumentiem bērni dodas ciemos pie skudru pūžņa. Bērni iepriekš ar pieaugušo ir izstudējuši grāmatā, kā skudras dzīvo, ko dara un kā mīt pūznī. Tāpat bērni jau bija iepazinušies ar to, ka skudrām ir sekrēts, ko pēc iedzelšanas skudras "uzšauj" virsū kodumam. Tas ir veselīgs. Bērni ņem lupas un pēta, cik daudz, skudru mīt pūznī, ko viņas dara un, cik ātri pēc pietuvošanās pūznim, viņas jau čāpo pa biksēm uz augšu. Tad uzliek pūznim baltu salveti un skatās, ko skudras darīs. Rezultātā skudras salveti apspricēja ar savu saldskābo sekrētu un salvete smaržoja pēc skudru pūžņa. Vēlāk var nolikt pūžņa vidū čiekuru un konfekti, un pētīt, kurp skudras vairāk skries. Nākamajā dienā bērni dodas aplūkot, kas palicis pāri no konfektes.

Sakņu sistēmas izpēte dažādās augsnēs

Materiāli: lupas un lāpstas.
Bērni ar dārza lāpstiņām dodas uz pagalmu, kur, rokot mazas bedrītes, aplūko, kāda ir velēna un mauriņa sakņu sistēma. Un ar lupu pēta, kas vēl tur zem smiltniņām un saknītēm mīt. Citā dienā viņi dodas pētīt pie upes, kāda tur ir augsne un kas atšķirīgs ir no mauriņa. Trešā dienā bērni pēta meža zemi. Vēl viņiem ir uzdevums izrakt pienenes sakni. Var pētīt visu dzīvo radību, kas mīt augsnē, gliemežus, sliekas u.c. kukaiņus.

Koku mizas raksts

Materiāli: Papīrs un brūni vai melni krītiņi. Aplūkojiet un aptaustiet tuvākajā apkārtnē augošo koku raupjo mizu! Bērni to var nofotografēt bez fotoaparāta. Papīra lapu cieši piespiež pie stumbra mizas un krāso pa virsu ar krītiņu. Kad darbs pabeigts, apskatiet iegūtos mizu rakstus, sameklējiet visneparastāko, visinteresantāko!

Stiprais papīrs

Materiāli: Papīrs un burka ar ūdeni. Bērni var pārbaudīt papīra un ūdens spēku. Piepildiet puslitra stikla burku līdz malām ar tīru ūdeni! Pajautājiet bērniem, kas notiks, ja trauku ar ūdeni apgāzīs otrādi! Bērni nešauboties atbildēs, ka ūdens izlīs. Iedodiet bērniem paturēt rokās burku ar ūdeni un papīra lapu un pajautājiet, kas ir smagāks un vai papīra lapa varēs noturēt ūdeni, ja burku apgāzīs otrādi! Ierosiniet to pārbaudīt! Cieši piespiediet traukam papīra lapu un lēnām apgāziet burciņu ar vaļējo galu uz leju! Tad uzmanīgi atņemiet roku no papīra! Bērni redzēs brīnumu - papīrs spēj noturēt puslitru ūdens.

Rudens pārvērtības

Kāpēc atnāk rudens? Kāpēc lapas maina krāsu un birst? Kas noticis ar mauriņu, kurš vasarā bija tik zaļš? Kur palikusi kukainīši, un kāpēc putni vairs nedzied tik jautri? Lai rastu atbildes uz šiem jautājumiem, pārrunājiet ar bērniem, kādas izmaiņas, tuvojoties rudenim, notiek cilvēku dzīvē! Noskaidrojiet, vai bērni rudenī valkā tādas pašas drēbes kā vasarā, kāpēc tagad mamma liek vilkt siltu vējjaku vai mēteli un cepuri! „Vai kokiem ir iespēja siltāk apģērbties?” Augi savu dzīves spēku slēpj zemē. Koku sulas satek saknēs un tur siltumā zem biezas zemes kārtas guļ līdz pavasarim. Arī zālīte savu spēku slēpj saknēs. Mauriņu no ziemas aukstuma aizsargās tikai sniega kārtā. Sēklas, kas rudenī ir iebirušas zemē, tur pārziemos un sāks augt tikai pavasari, kad atkal kļūs silts.

Koku lapas

Rudenī augu un dzīvnieku valstī norisinās ievērojamas pārmaiņas. Kad daudzkrāsainās lapas sabirušas uz zemes kā biezs paklājs, ļaujiet mazajiem ar tām padraiskoties!

Kopīgi sagrabiet tās nelielās kaudzītēs, valnīšos! Ieklausieties, kā lapas čab! Paostiet nokritušās lapas un mēģiniet pateikt, pēc kā tās ož! Ja bērni nevar atbildēt, paskaidrojiet, ka lapām ir trūdu smaka! Centieties noķert no kokiem krītošās lapas! Saskaitiet, cik katrs ir noķēris! Pastāstiet bērniem, ka nometot lapas, koki pielāgojas ziemas aukstajiem apstākļiem!

□ □ □

Lai bērni pārlicinātos, ka koku un krūmu lapās ir dažādas krāsas, veiciet nelielu eksperimentu! Salasiet dažādas lapas, salīdziniet to lielumus, nosakiet lapu formu, daļu skaitu, nosauciet krāsu! Sarkanās un violetās lapas katliņā vāriet! Kad ūdens ir atdzisis, aplūkojiet lapas. Tās ir kļuvušas zaļas vai dzeltenas (atkarībā no tā, cik tālu lapā ir sairis hlorofīls).

Pieradinātais koks

Materiāli: papīrs un rakstāmrīki.

Īsu māju vai bērnodārzu tuvumā droši vien ir kāds liels koks. Kopā ar bērniem nolēmiet, ka šis koks kļūs jums par draugu. Dodiet šim kokam vārdu, regulāri to apciemojiet, iesakiet mazajam to uzzīmēt. Pārņākot no pastaigas, kopīgi atcerieties, ko esat redzējuši. Tas jums dos iespēju koku novērot gadalaiku mijā – lapu plaukšanu, ziedpumpuru rašanos, dzīvības, kas kokā mājā (varbūt tajā kāda putna ligzda vai kukaiņi, kuri rāpo pa stumbru) un koka izskata maiņu, iestājoties rudenim. Var pat veikt dažādus pierakstus, cik ilgā laikā kokam nokritīs visas lapas, kolekcionēt koka dažādās krāsas lapas.

Fotografēšana

Materiāli: Izturīgs papīrs, zīmuļi vai krītiņi katram spēlētājam.

Īpaši norādījumi: spēlējot dalībnieki nesarunājas savā starpā, “neredzīgais” jāved uzmanīgi.

Dalībniekus sadala pa pāriem – viens no viņiem būs „fotogrāfs”, otrs – “fotoaparāts”. “Fotoaparāts” aizver acis, un “fotogrāfs” vadā to apkārt, līdz atrod skaistu skatu, ko vēlas “nofotografēt”. Tad viņš novieto “fotoaparātu” vēlamajā pozīcijā un, uzspiežot uz pleciem vai viegli paraujot aiz ausu līpiņām, liek uz īsu mirkli atvērt acis. Šādā veidā izdara 3 uzņēmumus, un tad mainās lomām. Pēc tam dalībnieku pāris uzzīmē viens otram skatu, kurš vislabāk iespiedās atmiņā.

Zīmējumu var parādīt citiem bērniem, lai viņi mēģina atminēt „nofotografēto vietu”. Rotaļā var izmantot arī citus materiālus. Ja ir tikai pieaugušais un bērns, var spēlēt divatā.

Sniegā ir silti

Materiāli: divas PET pudeles ar ūdeni.

Rotaļājoties ar sniegu, bērni ir ieguvuši priekšstatus par sniega plastiskumu, lipīgumu atkarībā no gaisa temperatūras. Iepazīstiniet mazuļus ar sniega labajām īpašībām! Pastāstiet, ka daudzi zvēri un putni ziemā paglābjas no sala sniega kupenās! Cilvēki samet sniegu uz puķu, koku un krāšņuma krūmu saknēm, lai tie neizsaltu. Bērni atklās, ka sniegā ir silti, izdarot eksperimentu ar divām ūdens pudelēm. Vienu pudeli ierociet dziļi sniegā, bet otru atstājat virs sniega! Nākamajā dienā pārbaudiet, kas noticis ar pudelēm! Bērni pamanīs, ka pudelē, kura atradās sniega virspusē - ūdens ir sasalis, bet pati pudele sasprāgusi. Atrodiet ierakto pudeli un parādiet to mazajiem! Pārrunājiet, kādas izmaiņas ir notikušas!

Sērsna

Materiāli: zīmulis, čiekurs, putna spalva u.c. priekšmeti. Ziemas beigās biežo temperatūras svārstību ietekmē uz sniega virsējās kārtas izveidojas cieta ledus garoza - sērsna. Kopā ar bērniem apskatiet sērsnu! Izcērtiet ar lāpstu sniega «ķieģelīti»! Ļaujiet to bērniem apskatīt, aptaustīt un mudiniet izdarīt secinājumu, ka «ķieģelīša» virsējā kārtā ir cieta, tās malas tik asas, ka var ievainot pirkstus, bet zem cietās virskārtas sniegs ir mīksts un irdens! Aiciniet bērnus uzkāpt uz sērsnas! Pajautājiet, vai pēdas var saredzēt! Uzlieciet uz sniega dēļa gabalu un aiciniet kādu uzkāpt uz tā! Piedāvāviet iespraust sērsnā slēpju nūju, zīmuli, rādāmo kociņu, čiekuru, putna spalvu! Ar jautājumu palīdzību mudiniet bērnus izdarīt secinājumus par sērsnas īpašībām! Noskaidrojiet, kāpēc rodas sērsna! Pastāstiet bērniem, ka sērsna nodara ļaunumu meža dzīvniekiem! Aļņiem, stirnām, meža cūkām ir grūti pārvietoties, jo kājas stieg sniegā un tiek savainotas. Viņiem ir grūti izbēgt no vilka un citiem ienaidniekiem Irbes var ierušināties sniegā un paslēpties. „Bet, ko var darīt zaķis?”.

Sniegs

Materiāli: lupu. Bērni bieži vien nepievērš īpašu uzmanību sniegam. Viņi zina, ka tas ir balts, auksts, ka ar to var pikoties, celt sniegavīru, ka pa sniegu var braukt ar slēpēm. Bet sniegs var būt dažāds. Nesen uzsnidzis sniegs aukstā laikā ir irdens. Aukstā ziemas dienā aiciniet bērnus iemest svaigā sniegā cimdiņu vai slēpju nūju, čiekuru! Mazie ievēros, ka sniegā iemestie priekšmeti grimst. Mēģiniet velt pikas no irdena sniega! Bērni secinās, ka sniegs nelīp. Piedāvājiet bērniem ar kārti vai garu lineālu izmērīt sniega segas biezumu un rezultātus atzīmēt pašu gatavotā kalendārā! Dienā, kad no debesīm lēni krīt lielas sniega pūkas, pastāviet un papriecājieties par sniegpārslīņu deju! Mudiniet bērnus tās notvert un aplūkot pamatīgāk! Lai varētu labāk saskatīt trauslos sniegpārslīņu starus, izmantojiet lupu! Pēc sniegpārslīņu novērošanas rosīniet bērnus izdarīt secinājumus: sniegpārslīņas ir ļoti daudzveidīgas, bet tām visām ir kopīga iezīme - noteikts staru skaits, un sniegs sastāv no ļoti daudzām sniegpārslīņām.

Pavediens ar kristāliņiem

Materiāli: burka, silts ūdens, kociņi, sāls, vilna un lupu. Pagatavojiet sāls šķīdumu litra burkā, berot siltā ūdenī vārāmo sāli un maisot, kamēr tā vairs nešķīst! Sāls šķīduma koncentrācija ir pietiekama, ja vidēja lieluma nevārīts kartupelis ūdenī negrimst. Tad iedodiet katram bērnam 10 cm garu kociņu, kura vidū piesien krāsainu vilnas pavedienu! Kociņus novieto šķērsām pāri burkas vaļējam galam un iemērc sāls šķīdumā dzijas gabaliņus. Pēc dažām dienām pievērsiet bērnu uzmanību eksperimentam! Ūdens ir iztvaikojis, un uz dzijas pavediena ir parādījušies lielāki un mazāki sāls kristāliņi

Ziemas rītā, kad koku zaros mirdz baltas sarmas adatas, piedāvājiet bērniem salīdzināt izaudzētos sāls kristālus ar dabas radītajiem kristāliem! Aplūkojiet ar lupu! Pajautājiet bērniem, kāda forma ir sāls kristāliem, kāda - ledus kristāliem!

MŪSU IETEIKUMI LASĪTĀJAM!

- ☺ Bērns visu dara labi! Darot viņš mācās, izzina, pārbauda un eksperimentē.
- ☺ Nav pareizu, vai nepareizu bērna darbību vai rīcību!
- ☺ Paslavē bērnu par padarīto! Iedrošini un atbalsti viņu!
- ☺ Paslavē sevi, ka esi pavadījis laiku kopā ar bērnu, darot to aktīvi un veltot viņam nedalītu uzmanību! Pavadot laiku svaigā gaisā, Tu gādā par bērna un savu veselību, garīgo attīstību un emocionālo labsajūtu.
- ☺ Lasi grāmatas par bērnu audzināšanu, meklē atbilstošu informāciju internetā, turpini izglītoties! Ikvienam pedagogam un vecākam ir pienākums „augt” līdz bērnam un vērot viņu, lai izprastu, motivētu un palīdzētu izaugt.
- ☺ Bērns ir ciešā mijiedarbībā ar mums - pieaugušajiem, veidosim mūsu attiecības balstītas uz savstarpējo sapratni, uzticību un paļāvību! Mīļie vecāki - komunicēsim ar bērnu kvalitatīvi, veltīsim viņam nedalītu uzmanību vismaz 10 minūtes dienā!
- ☺ Bērni ir mūsu nākotne!

Izmantotā literatūra

1. Prelgauska D., „Spēles, novērojumi, eksperimenti” - SIA „Izglītības soļi”
2. Ābele L. Raksts „Pastaiga svaigā gaisā...”, Žurnāls „Pirmsskolas izglītība”, Nr. 2, 2005.gads
3. Vides izglītības pārskats
www.varam.gov.lv/files/text/Vides_izglitibas_parskats.doc

Papildus literatūra un interneta resursi par tēmu

1. 365 izzinošas aktivitātes, kas tev jāizmēģina, D. Ambrouza, Zvaigzne ABC, 2015.
2. Latvijas dabas pētnieka grāmatu sērija – „Dzīvnieki”, „Putni”, „Mežā”, „Pļavā” un „Koki”, Zvaigzne ABC.
3. Pirmsskolas skolotājas un 4 bērnu mammas *blogs* angļu valodā (meklētājā „Search” logā jāraksta interesējošie atslēgas vārdi, piemēram, *autumn, summer, pine cones, leaves* utt.)
<http://theimaginationtree.com/2012/08/60-nature-play-ideas-for-kids.html>
4. „Kas ir āra klase un kāda ir tās loma vides izglītībā?”
http://www.daba.gov.lv/upload/File/Publikacijas/ROKASGR_Ara_klase.pdf
5. „Mācos dzīvot ar dabu” <http://www.mazoekspertuskola.lv/cards/3>
6. Projekts „Wild thing”, raksti par dabu un āra aktivitātēm
<https://projectwildthing.com/posts/tag/11>

**Paņemiet dabu aiz rokas
Lai jums visiem labi sokas,
Cik daudz prieka kopā var gūt
Cik daudz rotaļās pētīt un būt,
Lai visi saprot un jūt,
Ka par dabas mīļiem
vēlamies kļūt.**

